

PROGRAM UCZENIE SIE PRZEZ CAŁE ŻYCIE

PRZEWODNIK DLA WNIOSKODAWCÓW 2011

CZĘŚĆ I

Fragment dotyczący zasad finansowych dla projektów transferu innowacji LdV¹ (tłumaczenie NA)

4.F. Projekty wielostronne, sieci i działania towarzyszące, analizy i badania porównawcze

Wnioski muszą zawierać szczegółowy szacunkowy budżet wyrażony w euro. Wnioskodawcy z krajów spoza strefy euro powinni zastosować przy kalkulacji kurs wymiany opublikowany w dzienniku Urzędowym UE, seria C, w dniu publikacji *Zaproszenia do składania wniosków*.

Szacunkowy budżet przedstawiony we wniosku musi być zbilansowany (przychody = wydatki) oraz przedstawiać koszty uprawnione do finansowania ze środków wspólnotowych.

Przyznany grant nie może pokryć więcej niż 75% uprawnionych kosztów projektu.

Przy kalkulacji szacunkowego budżetu wnioskodawcy powinni uwzględnić:

1. Faktyczne stawki kosztów osobowych. W żadnym wypadku nie mogą one przekroczyć maksymalnych stawek podanych poniżej w Tabeli 5. Wszelkie przekroczenia będą uznane za koszty nieuprawnione. Prawdziwość tych kosztów może być przedmiotem audytu;
2. Faktyczne dzienne stawki pobytu. W żadnym wypadku nie mogą one przekroczyć maksymalnych dziennych stawek opublikowanych na stronie internetowej Agencji Wykonawczej. Wszelkie przekroczenia będą uznane za koszty nieuprawnione.
3. Faktyczne koszty w doniesieniu do innych kategorii budżetu, zgodnie z wnioskiem aplikacyjnym.

KOSZTY UPRAWNIONE

W ocenie uprawnienia kosztów uwzględniany będzie ogólny kontekst, rodzaj i kwota wydatków. Następujące kryteria stosuje się do kategorii kosztu, dla której szacuje się koszt: albo **liczbę jednostek** (która, przy zastosowaniu odpowiedniego wzoru, daje szacowany koszt) albo szacowany **koszt jako taki** (całkowity).

Aby mogły być uznane za uprawnione koszty projektu muszą spełnić następujące ogólne kryteria:

- muszą wiązać się z projektem, w którym udział biorą **kraje uprawnione** w Programie. Nie są uprawnione żadne koszty związane z działaniami podejmowanymi poza tymi krajami, albo

---

¹ Pełny tekst Przewodnika dla wnioskodawców 2011 w języku angielskim dostępny jest pod adresem: <http://www.leonardo.org.pl/index.php/ida/144/>.

podejmowanymi przez organizacje, które nie są zarejestrowane w kraju uprawnionym, chyba, że działania takie są niezbędne do realizacji projektu i należycie uzasadnione we wniosku i w sprawozdaniu;

- muszą być poniesione przez **podmioty posiadające osobowość prawną** a w przypadku konsorcjów, przez oficjalnych partnerów konsorcjum²;
- muszą **wiązać** się z projektem (tj. muszą być istotne dla projektu i bezpośrednio wiązać się z realizacją projektu zgodnie z planem pracy);
- muszą być **niezbędne** dla zrealizowania projektu;
- muszą być **racjonalne i uzasadnione** oraz muszą być poniesione zgodnie z zasadami **racjonalnego zarządzania finansowego**³, w szczególności w sensie adekwatności usług i produktów do ich kosztu i w sensie efektywności wydatków;
- muszą być **poniesione** w trakcie realizacji projektu⁴
- muszą być **faktycznie poniesione** przez beneficjenta i członków konsorcjum oraz być udokumentowane w ich księgach rachunkowych zgodnie ze stosownymi zasadami księgowości i zgłoszone zgodnie z wymogami odpowiednich przepisów podatkowych i ubezpieczeń społecznych;
- muszą być **identyfikowalne i weryfikowalne**.

Wnioskodawca musi mieć wewnętrzne procedury księgowości i audytu pozwalające na bezpośrednie potwierdzenie zgodności kosztów i wpływów deklarowanych w zakresie projektu z odpowiadającymi im zapisami księgowymi i dokumentami finansowymi do których się odnoszą. Dla dofinansowania obliczanego wg kosztów jednostkowych oznacza to, że „liczba jednostek” musi być zapisana w odpowiednich dokumentach (tj. kartach pracy ekspertów, listach obecności itd.).

Jeśli krajowe przepisy podatkowe i rachunkowo-księgowe nie wymagają przedłożenia faktury, wówczas należy przedstawić dokument finansowo-księgowy równorzędnej wartości, tzn. każdy dokument zgodny z odpowiednimi prawnymi przepisami księgowymi stworzony w celu udowodnienia że zapis w księgach jest prawidłowy.

Podatek VAT

Podatek VAT jest kosztem uprawnionym **tylko wtedy**, jeśli wnioskodawca jest w stanie wykazać, że nie może go odzyskać.

---

² Decyzja ustanawiająca Program Uczenia się przez całe życie definiuje dla projektów z “koordynatorem projektu” i “partnerami w projekcie” projekcie “ugrupowanie wielostronne”, będące ekwiwalentem “konsorcjum”.

³ Koszty będą określone zgodnie z zasadą racjonalnego zarządzania finansowego, a konkretnie zgodnie z zasadami ekonomiczności, wydajności i skuteczności. Zasada ekonomiczności wymaga by koszty były określone we właściwym czasie, w odpowiedniej ilości i jakości i w najlepszej cenie. Zasada wydajności dotyczy najlepszej relacji między wykorzystanymi zasobami a osiągniętymi rezultatami. Zasada skuteczności dotyczy osiągnięcia określonych założonych celów i zamierzonych rezultatów.

⁴ Tzn. wytworzone przez działanie, które realizowane jest w trakcie trwania projektu. Działania prowadzone przed lub po okresie określonym w umowie nie są uprawnione do finansowania.

KOSZTY NIEUPRAWNIONE

W żadnym wypadku nie mogą być uznane za uprawnione następujące koszty:

- dochód z kapitału;
- pożyczka i koszty obsługi pożyczki;
- zabezpieczenia od strat lub potencjalnej przyszłej odpowiedzialności (ubezpieczenie od odpowiedzialności wynikającej z umów czy odpowiedzialności cywilnej, kary finansowe, koszty prawne);
- narosłe odsetki;
- wierzytelności;
- straty wynikające z różnic kursowych;
- podatek VAT, **chyba, że** wnioskodawca może wykazać, że nie może go odzyskać;
- koszty zadeklarowane przez wnioskodawcę a pokryte w ramach innego projektu lub programu finansowanego ze środków wspólnotowych;
- nadmierne lub nierozważne wydatki;
- zakup aktywów kapitałowych;
- w przypadku wynajmu lub leasingu sprzętu, koszty wszelkich opcji wykupu na koniec okresu wynajmu lub leasingu;
- koszty związane z przygotowaniem wniosku do Programu Uczenie się przez całe życie;
- koszty otwarcia i obsługi rachunku bankowego (opłaty za przelewy środków są uprawnione);
- koszty poniesione w związku z jakimkolwiek dokumentem, którego złożenie wraz z wnioskiem jest wymagane (sprawozdania z audytu itd.).

Uprawnione koszty bezpośrednie

Uprawnione koszty bezpośrednio projektu są to te koszty, które, z uwzględnieniem warunków uprawnienia opisanych wyżej, dają się zidentyfikować jako specyficzne koszty bezpośrednio związane z realizacją projektu i które zatem można zaksięgować bezpośrednio jako koszty projektu. Niniejszy dokument zawiera definicje szeregu kategorii kosztów, które są uprawnione, o ile spełniają wyżej opisane kryteria uprawnienia.

Uprawnione koszty pośrednie (koszty bieżące)

Uprawnione koszty bieżące projektu są to te koszty, które, z uwzględnieniem warunków uprawnienia opisanych wyżej, nie dają się zidentyfikować jako specyficzne koszty bezpośrednio związane z realizacją projektu, które można zaksięgować bezpośrednio jako koszty projektu, ale które tym niemniej poniesione zostały w związku z uprawnionymi kosztami pośrednimi projektu. Nie mogą one zawierać żadnych uprawnionych kosztów bezpośrednich.

Koszty bieżące projektu uprawnione do finansowania ze środków wspólnotowych to ustalona kwota ryczałtowa, stanowiąca maksymalnie **7%** całkowitej kwoty uprawnionych kosztów pośrednich. Odpowiadające im koszty pośrednie nie muszą być potwierdzone dokumentami księgowymi.

Koszty bieżące **nie będą** uprawnionymi kosztami projektu, jeśli wnioskodawca dostaje już ze środków wspólnotowych grant na bieżącą działalność w okresie, o którym mowa.

Przykładami uprawnionych kosztów bieżących są:

- Wszystkie koszty sprzętu związane z administracją projektu (tj. komputery PC, laptopy, itd.)
- Koszty komunikacji (znaczki pocztowe, faks, telefon, wysyłka materiałów, itd.)
- Koszty infrastruktury (czynsz, elektryczność, itd.) pomieszczeń, w których projekt jest prowadzony;
- Materiały biurowe; fotokopie.

Koszty osobowe

Poniższe zapisy dotyczą wszystkich partnerów konsorcjum, np. zasady dotyczące kosztów osobowych dotyczą wszystkich partnerów konsorcjum (włącznie z wnioskodawcą).

1). Uwzględnia się koszty odnoszące się do następujących kategorii osób:

- personel statutowy - osoby zatrudnione przez partnera konsorcjum na umowy stałe lub czasowe. W tej kategorii uwzględnione są osoby będące pracownikami organizacji partnera.
- osoby zatrudnione tymczasowo, których rekrutację przeprowadziła wyspecjalizowana zewnętrzna agencja;

Koszty dotyczące osób pracujących na zasadzie podwykonawstwa muszą być wykazane w stosownej kategorii kosztów podwykonawstwa (patrz poniżej).

Osoby zatrudnione przez Partnerów nie mogą wykonywać prac na rzecz projektu w ramach podwykonawstwa.

2). Wnioskodawcy powinni przygotować budżet w oparciu o faktyczne dzienne stawki kosztów osobowych, które nie mogą przekroczyć maksymalnych stawek podanych w poniższej Tabeli 5a. Każde przekroczenie będzie uznane jako nieuprawnione. Zgodność tych kosztów ze stanem faktycznym może być przedmiotem audytu.

3). Stosowane będą stawki kraju, w którym organizacja Partnera jest zarejestrowana, bez względu na to, gdzie będą przeprowadzane działania (tj. koszty pracy osoby zatrudnionej przez organizację z kraju A pracującej (częściowo) w kraju B będą ujęte w budżecie na podstawie stawek dla kraju A).

4). Faktyczne dzienne stawki osobowe są oparte na średnich stawkach odpowiadających normalnie przyjętym przez wnioskodawcę zasadom wynagrodzeń, obejmujących właściwe wynagrodzenie plus ubezpieczenie społeczne i inne koszty normalnie ujęte w wynagrodzeniu. Dodatkowe koszty, takie jak premie, użytkowanie samochodu, konto wydatków, płatności motywacyjne i udziały w zyskach, są wykluczone.

5). Wnioskodawca określi kategorie osób i liczbę dni pracy na rzecz projektu w odniesieniu do projektu i planu pracy.

6). Koszty osobowe szacuje się mnożąc liczbę dni przez rzeczywiste stawki dzienne osób zatrudnionych.

Koszty osobowe mogą być planowane we wszystkich typach projektów wielostronnych i w sieciach we wszystkich programach. Koszty personelu przypisane do działania czy to przez beneficjenta czy przez konsorcjum obejmują same wynagrodzenia plus składki ubezpieczenia społecznego i inne statutowe koszty uwzględnione w wynagrodzeniu.

Tabela 5a: Maksymalne dzienne stawki (euro) dla kosztów osobowych – projekty wielostronne, sieci współpracy

Country			Manager	Researcher Teacher Trainer	Technical	Administrative
Belgique/Belgie	BE	Belgium	380	325	263	205
Balgarija	BG	Bulgaria	84	75	58	39
Česká republika	CZ	Czech Republic	138	138	100	72
Danemark	DK	Denmark	497	425	346	271
Deutschland	DE	Germany	356	309	248	191
Eesti	EE	Estonia	102	94	66	46
Ellas	EL	Greece	280	239	196	152
España	ES	Spain	287	258	198	139
France	FR	France	423	358	234	179
Eire	IE	Ireland	386	336	280	205
Italia	IT	Italy	568	332	225	187
Kypros	CY	Cyprus	335	294	182	124
Latvija	LV	Latvia	101	82	65	44
Lietuva	LT	Lithuania	90	77	59	41
Luxembourg	LU	Luxembourg	508	436	353	275
Magyarország	HU	Hungary	123	108	81	46
Malta	MT	Malta	120	105	85	60
Nederland	NL	Netherlands	388	339	269	211
Österreich	AT	Austria	420	324	241	199
Polska	PL	Poland	130	107	83	61
Portugal	PT	Portugal	182	160	118	78
Romania	RO	Romania	155	119	93	59
Slovenia	SI	Slovenia	252	227	183	115
Slovenská republika	SK	Slovakia	151	122	108	88
Suomi/Finland	FI	Finland	374	268	221	185
Sverige	SE	Sweden	443	379	312	240
United Kingdom	GB	United Kingdom	412	389	273	197
Island	IS	Iceland	420	350	280	210
Liechtenstein	LI	Liechtenstein	414	339	263	208
Norge	NO	Norway	529	459	375	283
Schweiz / Suisse / Svizzera / Svizra	CH	Switzerland	314	258	199	158
Hrvatska	HR	Croatia	266	240	193	121
Türkiye	TR	Turkey	175	110	73	47

Koszty pobytu

1. Koszty pobytu dla osób zatrudnionych przez Partnera na rzecz projektu wielostronnego, działań towarzyszących oraz analiz i badań porównawczych, są uprawnione. Budżet powinien uwzględniać maksymalne stawki podane na stronie internetowej Agencji Wykonawczej. Wszelkie przekroczenia będą uznane jako nieuprawnione. Stosuje się stawkę dla kraju przeznaczenia, tj. tego, w którym ponoszone są koszty pobytu.

2. Można uwzględniać koszty pobytu tylko dla tych podróży, które są bezpośrednio związane z **konkretnymi** i dającymi się **zidentyfikować** działaniami związanymi z projektem. Informacje o uwzględnianiu kosztów pobytu osób nie będących pracownikami Partnera podane są w części „Inne koszty” i „Koszty podwykonawców”.

3. Refundacja oparta jest o istniejące **wewnętrzne zasady stosowane w organizacji partnera**, które mogą polegać na zwrocie faktycznie poniesionych kosztach (refundacja na podstawie rachunków) lub na wypłacaniu diety. **W każdym wypadku, dla udokumentowania kosztów na etapie sprawozdania, wymagany będzie dowód pobytu i noclegu.**

4. Stawki pobytu obejmują nocleg, posiłki i wszystkie koszty przejazdów lokalnych (ale nie koszty dojazdu lokalnego) poniesione w ramach przejazdu z miejsca wyjazdu do punktu docelowego podróży. Przy wyliczaniu liczby dni dla których stosuje się stawka kosztów pobytu należy uwzględnić, że **pełny dzień normalnie obejmuje nocleg**. W przypadkach należycie udowodnionych stawka za pełny dzień pobytu bez noclegu może być stosowana przy proporcjonalnym pomniejszeniu jej o koszty noclegu (max. do 50% maksymalnej stawki).

5. Proporcjonalne zmniejszenie stawki diety musi być stosowane, jeśli nocleg, posiłki i lokalne dojazdy zapewnione są przez stronę trzecią.

Uprawnione koszty pobytu powinny być skalkulowane w oparciu o liczbę uprawnionych jednostek (dni). Tabela 5b zawiera maksymalne limity uprawnionych stawek dziennych, które należy uwzględnić kalkulując szacunkowy budżet i grant ze środków UE.

Tabela 5b: Maksymalne dzienne stawki utrzymania (euro) dla kosztów pobytu w projektach wielostronnych, sieciach współpracy

Country			Daily rates (EUR)
Belgique/Belgie	BE	Belgium	232
Bulgaria	BG	Bulgaria	227
Česká republika	CZ	Czech Republic	230
Danemark	DK	Denmark	270
Deutschland	DE	Germany	208
Eesti	EE	Estonia	181
Ellas	EL	Greece	222
España	ES	Spain	212
France	FR	France	245
Eire	IE	Ireland	254
Italia	IT	Italy	230
Kypros	CY	Cyprus	238
Latvija	LV	Latvia	211
Lietuva	LT	Lithuania	183
Luxembourg	LU	Luxembourg	237
Magyarország	HU	Hungary	222
Malta	MT	Malta	205
Nederland	NL	Netherlands	263
Österreich	AT	Austria	225
Polska	PL	Poland	217
Portugal	PT	Portugal	204
România	RO	Romania	222
Slovenija	SI	Slovenia	180
Slovenská republika	SK	Slovakia	205
Suomi/Finland	FI	Finland	244
Sverige	SE	Sweden	257
United Kingdom	GB	United Kingdom	276
Island	IS	Iceland	245
Liechtenstein	LI	Liechtenstein	175
Norge	NO	Norway	220
Schweiz / Suisse / Svizzera / Svizra	CH	Switzerland	254
Hrvatska - HR	HR	Croatia	222
Türkiye	TR	Turkey	220

Koszty podróży

Koszty podróży są rozliczane na podstawie faktycznie poniesionych kosztów.

1. Koszty podróży osób pracujących na rzecz projektu są uprawnione, pod warunkiem, że są poniesione zgodnie z procedurami normalnie stosowanymi przez Partnera w zakresie kosztów podróży.

2. Uwzględnione mogą być tylko koszty podróży bezpośrednio związanych z **konkretnymi** i dającymi się **zidentyfikować** działaniami dotyczącymi projektu. Informacje o uwzględnianiu kosztów podróży osób nie będących pracownikami Partnera podane są w części „Inne koszty” i „Koszty podwykonawców”.

3. Zwrotu kosztów dokonuje się w oparciu o faktycznie poniesione koszty, niezależnie od środka transportu (kolej, autobus, taksówka, samolot, wynajęty samochód). Partnerzy zobowiązani są podróżować najtańszym środkiem transportu (np. przy podróży samolotowej korzystać z Apexu i z obniżek, a jeśli tego nie zrobiono należy przedstawić pełne wyjaśnienie).

4. Koszty danej podróży powinny obejmować wszystkie koszty i wszystkie środki transportu z miejsca wyjazdu do punktu przeznaczenia (i z powrotem) i mogą obejmować opłaty wizowe, ubezpieczenie podróżne i koszty odwołania połączeń.

5. Wydatki związane z podróżą prywatnym samochodem (lub samochodem firmowym Partnera), o ile są właściwie udokumentowane, a ich koszt nie jest nadmierny, będą refundowane **w tańszy z wymienionych niżej sposobów**:

- **albo** stawka za kilometr zgodnie z wewnętrznymi zasadami danej organizacji, do maksymalnej wysokości 0,22 euro;

- **albo** cena biletu kolejowego, autobusowego lub samolotowego (patrz wyżej punkt 3).

Zwrócony będzie koszt tylko jednego biletu, niezależnie od liczby osób podróżującym tym samym pojazdem.

6. Koszty wynajmu samochodów (najwyżej kategorii B lub równorzędnej) i taksówek: faktycznie poniesione koszty jeśli nie są nadmierne w porównaniu do innych środków transportu (uwzględniając również inne czynniki takie jak czas, duży bagaż). Refundacja dokonywana jest niezależnie od liczby osób podróżujących tym samym pojazdem.

Koszty sprzętu

1. Koszty zakupu, wynajmu lub leasingu sprzętu (nowego lub używanego), włącznie z kosztami instalacji, konserwacji i ubezpieczenia, są uprawnione,

- tylko wtedy gdy są konkretne i konieczne do osiągnięcia celów projektu. Zawarte we wniosku koszty sprzętu muszą być zawsze jasno opisane i należyście uzasadnione. Obowiązują zasady udzielania zamówień (patrz poniżej);

- pod warunkiem, że są one amortyzowane zgodnie z przepisami podatkowymi i księgowymi, które mają zastosowanie do beneficjenta i ogólnie obowiązują dla rzeczy tego samego rodzaju. **Tylko część amortyzacji sprzętu odpowiadająca okresowi trwania projektu i w proporcji odpowiadającej faktycznemu użyciu sprzętu do celów projektu mogą być uwzględnione.**

Wnioskodawca musi wyjaśnić zastosowane zasady. Jeśli charakter i/lub kontekst użytkowania uzasadniają inne potraktowanie, to musi to być należycie uzasadnione.

2. Wykorzystanie wszelkiego sprzętu związanego z administracją projektu (tj. komputery PC, komputery przenośne itd.) i wszelkiego sprzętu zakupionego przed rozpoczęciem projektu uwzględnione jest w kosztach bieżących projektu.

3. **Całkowity koszt sprzętu** nie może przekraczać **10%** całkowitych bezpośrednich kosztów projektu.

Koszty podwykonawców

1. Koszty wynikające z umów o udzielenie zamówienia służącego realizacji części projektu są uprawnione jeśli Partner podpisuje je z wykonawcą będącym podmiotem, organizacją lub osobą (tylko wtedy, jeśli nie jest ona zatrudniona przez żadnego z partnerskich organizacji wchodzących w skład konsorcjum)⁵⁶. Koszty te mogą obejmować np. druk, tłumaczenia, itp.

2. Dla zachowania pojęcia partnerstwa w projekcie, zarządzanie i ogólne administrowanie projektem nie mogą być zlecone zewnętrznemu podwykonawcy.

3. Koszty muszą być oparte o dający się sprawdzić szacunek lub, jeśli podwykonawca jest określony, o ofertę. Ten szacunek/oferta muszą obejmować całość kosztów (tj. koszty osobowe plus koszty podróży, itd.).

4. Wnioskodawca podpisze umowę z wykonawcą przedstawiającym najkorzystniejszą ofertę, to znaczy najlepszą w sensie stosunku ceny do jakości, zgodnie z zasadami przejrzystości i równego traktowania potencjalnych wykonawców i z dbałością o uniknięcie konfliktu interesów.

5. Obowiązują następujące właściwe zasady Unii Europejskiej w odniesieniu do udzielenia zamówienia:

- Umowy o wartości poniżej 12 500 euro mogą być zapłacone na podstawie faktury;
- Umowy o wartości między 12 500 a 25 000 euro wymagają procedury z udziałem co najmniej trzech oferentów;
- Umowy pomiędzy 25 000 a 60.000 euro wymagają procedury z udziałem co najmniej pięciu oferentów;
- Przy umowach o wartości powyżej 60 000 euro obowiązują krajowe przepisy dotyczące zamówień publicznych.

6. **Całkowity koszt podwykonawców** nie może przekroczyć **30%** całkowitych kosztów bezpośrednich projektu.

---

⁵ Odnosi się to do osób które mogą być samozatrudnione, tzn. które są odpowiedzialne za swoje ubezpieczenie społeczne, emeryturę i podatki. Krajowe przepisy prawne mogą się różnić w definiowaniu takich osób i muszą być zawsze uwzględnione.

⁶ To obejmuje również konsultantów, którzy świadczą jednorazową usługę za opłatą.

Inne koszty

Inne koszty są rozliczane na podstawie faktycznie poniesionych kosztów.

1. Uprawnione są koszty wynikające bezpośrednio:

- z wymogów nałożonych przez umowę o dofinansowaniu (rozpowszechnianie informacji, specyficzna ewaluacja projektu, audyty, tłumaczenia, kopiowanie, itd.) włącznie z kosztami usług finansowych (zwłaszcza koszt zabezpieczeń finansowych).
- z realizacji konkretnych działań lub tworzenia produktów/rezultatów projektu (tj. organizacji seminariów jeśli seminarium jest przewidziane jako produkt/rezultat i jeśli koszty związane z zadaniem dają się łatwo zidentyfikować), wydanie materiałów poseminaryjnych, produkcja video, zakup materiałów które zostaną zużytkowane do wytworzenia produktu (ryzy papieru do druku publikacji, czyste DVD) itd.

2. Uprawnione są tylko koszty konkretnych działań niezbędnych do osiągnięcia celów projektu. Ujęte w budżecie wniosku koszty muszą być odpowiednio uzasadnione.

3. Jeśli koszty podróży i /lub pobytu mają być zwracane stronie trzeciej (tj. osobom które nie są zatrudnione przez instytucje partnerów lub podwykonawców), obowiązują zasady rozliczania podróży odnoszące się do osób zatrudnionych przez Partnerów.

4. Wszystkie koszty poniesione w związku z podwykonawstwem muszą być wymienione w kategorii „kosztów podwykonawców”. Kategoria „innych kosztów” może zawierać tylko koszty ponoszone przez partnerów projektu.

5. W pewnych przypadkach, inne koszty które nie są objęte przez pozostałe kategorie kosztów są uprawnione w kategorii „inne koszty”. Niektóre przykłady to: jednorazowe koszty ogłoszeń w prasie i promocji, zakupu praw autorskich i innych praw własności intelektualnej, zakup materiałów informacyjnych (książek, badań i danych elektronicznych), opłaty konferencyjne; koszty rejestracji na konferencje; wynajem powierzchni wystawienniczej itd. (W przypadku projektów wielostronnych w programie Comenius, obejmującym mobilność w ramach wstępnego szkolenia nauczycieli, w tej kategorii wykazywane są także koszty podróży i pobytu).

Wszelkie koszty związane z administracją projektu (tj. artykułów spożywczych, koszty materiałów, fotokopiowania, telefonu, papieru itd.) mieszczą się w kategorii kosztów bieżących projektu.

Pełna wersja Przewodnika dla wnioskodawców LLP 2011 dostępna jest na stronie:

<http://www.leonardo.org.pl/index.php/ida/144/>